

STARPTAUTISKO EKSPERTU VĒRTĒJUMS

Gints Kaminskis

LPS priekšsēdis

21.02.2020.

Demokrātijas sargu vizīte Latvijā

- 2019.gada 16.septembris - LPS Domes lēmums par vēstuli Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa Monitoringa komitejai
- **2019.gada 4.decembris – Monitoringa komitejas ekspertu ārkārtas faktu noskaidrošanas vizīte Latvijā.**
- 2020.gada februāris – Monitoringa komitejas ekspertu sākotnējais ziņojums
- 2020.gada marts – EP Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresā apstiprinās ziņojumu.

Monitoringa komitejas pārstāvji, ziņotāji par vietējo demokrātiju:

- **Gzavjē Kadorē** (*Xavier Cadoret*) - Senžerānlepijas (*Saint-Gérard-le-Puy*, Francija) pašvaldības priekšsēdētājs.
- **Marks Kolss** (*Marc Cools*) - Iklas (*Uccle*, Beļģija) pašvaldības deputāts.
- **Anhels Manuels Moreno-Molina** (*Angel Manuel Moreno Molina*, Spānija) - Eiropas vietējo pašvaldību hartas neatkarīgo ekspertu grupas priekšsēdētājs.

Secinājumi

administratīvi teritoriālā reformas process

- LPS paustie **apsvērumi ir nopietni** un Kongresam rada pietiekamas bažas, lai pamatotu situācijas īpašu uzraudzību.
- Latvijas varas iestāžu plānotā reforma netiek veikta saskaņā ar Hartas 4.6. un 5. pantā noteiktajiem kritērijiem. Ne attiecīgās **pašvaldības**, ne **nacionālā asociācija nepiedalījās reformas izstrādē**, jo plānu izstrādāja tikai attiecīgās ministrijas eksperti.
- Ne atsevišķām iesaistītām vietējām pašvaldībām, ne nacionālajai asociācijai nebija iespēju **patiesi risināt sarunas par galvenajiem reformas aspektiem**, jo valdības plāns tika mainīts tikai attiecībā uz dažiem nelieliem un tehniskiem jautājumiem.

- Par reformu **atbildīgā ministrija neveica patiesu konsultāciju un sarunu procesu.** Drīzāk tā veica **vienvirziena komunikācijas kampaņu,** lai sniegtu informāciju par reformu, kuras galvenie virzieni jau bija noteikti.
- **Nenotika konsultācijas ar iedzīvotājiem reformu skartajās pašvaldībās.** Turklāt tā vietā, lai mudinātu organizēt neformālas aptaujas, lai novērtētu iedzīvotāju uzskatus, attiecīgā ministrija kavēja un dažos gadījumos pat aizliedza aptaujas. Jebkurā gadījumā vairāk nekā 30 pašvaldību veiktās aptaujas parāda rezultātus, kas nepārprotami bija pret reformu.
- Ja pašvaldību reforma, kas beidzās 2009. gadā, ilga 13 gadus, tad pašreizējā reforma, kas ir tikpat tālejoša, varētu tikt pabeigta pēc dažiem mēnešiem, kas **ir nepieciešamo diskusiju un analīzes nepietiekamības objektīvs rādītājs.**

Secinājumi

finansējums pašvaldībām

- Vietējām pašvaldībām faktiskā pašu ieņēmumu daļa 2020. gadam ir nepietiekama.
- Neskatoties uz centrālās valdības apņemšanos saglabāt savu ieguldījumu pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā, vietējās pašvaldības joprojām būs pārāk atkarīgas no transfertiem, dotācijām un piešķirumiem no valsts budžeta.
- Nav novērots progress attiecībā uz **vietējo nodokļu paplašināšanu Latvijā**, kas ir pretrunā ar Hartas 9. panta 3. punktu.
- Likumdošanas un grāmatvedības pieeja, kurā pašvaldību budžetus uzskata par valsts budžeta daļu, ļoti negatīvi ietekmē Latvijas pašvaldību budžetus, jo tie ir pilnībā atkarīgi no centrālās valdības budžeta prioritātēm. Tas ir pretrunā ar pašvaldību finansiālo un budžeta autonomiju, kas prasīta Hartas 3.1. un 9.pantā. Turklāt šī pieeja var ļoti negatīvi ietekmēt pilsētu budžetu.

Ieteikumi Saeimai un valdībai

Atlikt likumprojekta par pašvaldību reformu pieņemšanu līdz brīdim, kad **savlaicīgi un pienācīgā veidā** būs notikušas godīgas un efektīvas **konsultācijas** atbilstoši Hartas 4. un 5. pantam, lai vietējās pašvaldības un asociācija varētu paust savu viedokli un izteikt priekšlikumus par reformas saturu un grafiku.

Ieteikumi Saeimai un valdībai

- Pieņemt tiesību un normatīvos pasākumus, lai **palielinātu pašvaldību autonomiju budžeta jomā** un piešķirtu tām lielāku atbildību finanšu pārvaldības jomā.
- Nodrošināt, ka **pienākumu nodošana** vietējam līmenim notiek ar attiecīgu **finanšu resursu piešķiršanu**, un jebkuru pasākumu pieņemšana, kas ietekmē vietējo pašvaldību finansiālo kapacitāti, negatīvi neietekmē to spējas brīvi veikt savas funkcijas.
- **Pārskatīt** tiesisko regulējumu, kas nosaka novada vai pilsētas **domes priekšsēdētāja atstādināšanu no amata un pašvaldību domes atlaišanu**, lai samazinātu ministra rīcības brīvību uzsākt šīs procedūras, likumā skaidrāk nosakot gadījumus un apstākļus, kādos tās var tikt uzsāktas.

Sagatavotais Kongresa lēmums

- Turpinās sekot pašvaldību reformas procesam Latvijā.
- **Paplašinās savu politisko dialogu** ar Latvijas valsts varas iestādēm, lai tās ievērotu Hartas noteikumus, **jo īpaši īstenojot reformu**, tādējādi uzlabojot vietējās un reģionālās demokrātijas situāciju Latvijā.
- Kongress piekrīt Monitoringa komitejas sanāksmju darba kārtībā iekļaut **situācijas uzraudzību Latvijā**, jo īpaši Hartas neievērošanas jomā.
- Iespējams aicinās Latvijas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministru uzstāties Kongresā vienā no tā gaidāmajām sesijām un **apspriest Latvijas varas iestāžu plānoto tālāko attīstību**.

Latvijas pienākums pildīt starptautiskās saistības

Eiropas padome dibināta 1949. gadā, ir **vecākā politiskā organizācija Eiropā** un šobrīd aptver gandrīz visu Eiropas kontinentu, **apvienojot 47 Eiropas valstis.**

Eiropas Padomes mērķis ir veidot kopēju demokrātisku un tiesisku telpu, nodrošinot tās pamatvērtību –cilvēktiesību (piem., Eiropas cilvēktiesību konvencija), demokrātijas (piem., Eiropas vietējo pašvaldību harta) un tiesiskuma – ievērošanu un aizsardzību. Latvija par Eiropas Padomes dalībvalsti kļuva 1995. gadā (likums «Par Eiropas Padomes statūtiem»).

Pievienošanās Eiropas Padomei notika pirms pievienošanās Eiropas Savienībai.

Pievienošanās Eiropas Padomes pieņemtajiem normatīvajiem aktiem (starptautiskajiem līgumiem) bija būtiski, lai atzītu Latviju starptautiski par demokrātisku valsti.

Rekomendācijas, tajā skaitā Latvijai, **pieņem visu 47 dalībvalstu ministri** (arī Rinkevičs balsos Latvijas vārdā).

Kongresā notiek diskusija, kurā visu valstu pašvaldību politiķi izvērtē ekspertu argumentus.

Eiropas vietējo pašvaldību hartai ir pievienojušās visas ES dalībvalstis.

Attieksme pret šo hartu citās valstīs ir ļoti nopietna – piemēram Francija (kurā šis līgums tika atvērts 1985.gadā) domāja par izrietošajām saistībām 22 gadus. Nacionālā sapulce to ratificēja tikai 2007.gadā uzskatot, ka valsts atbild par saistību izpildi.

Paldies par uzmanību!

www.lps.lv

@lps_lv

@PasvaldibuSavieniba